

ІНОЗЕМНА ПРАКТИКА СТИМУЛЮВАННЯ РОЗШИРЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІКТ-СЕКТОРУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНИХ РЕАЛІЯХ

Шевчук Руслан Сергійович

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Розвиток ІКТ-сектору є одним із пріоритетних напрямів з огляду на перспективи стимулювання економічного зростання в сучасному світі, що забезпечує інноваційний прогрес і підвищує конкурентоспроможність країн на глобальному ринку. Інституційна підтримка розширення фінансового потенціалу ІТ-галузі – важлива складова державної політики, яка реалізується через комплекс податкових, бюджетних, інфраструктурних та інших заходів. При цьому іноземний досвід дає змогу стверджувати про широкий спектр ефективних інструментів підтримки ІТ-компаній, серед яких податкові пільги, грантове фінансування, створення інноваційних центрів різного спрямування та інші підходи, зокрема орієнтовані на розвиток людського капіталу через співпрацю ІКТ-секторі із ЗВО.

Передусім зауважимо, що частка інформаційно-комунікаційного сектору у загальній валовій доданій вартості, створеній в економіці, є важливим індикатором ефективності та рівня розвитку цифрової економіки країни в цілому. Проаналізовані дані, які ґрунтуються на узагальненні статистичних показників у ЄС від Eurostat за період з 2014 по 2022 роки, ілюструють динаміку частки ІКТ-сектору у валовій доданій вартості економік низки європейських країн (табл. 1). Водночас іноземний досвід свідчить, що підвищення частки ІКТ-сектору у валовій доданій вартості досягається завдяки комплексному застосуванню фінансових інструментів стимулювання, які включають податкові пільги, державне фінансування інноваційних проєктів, підтримку стартапів, розвиток спеціалізованих технологічних парків та зон з зниженою податковою ставкою, інвестиції у дослідження та розробки.

Зокрема, країни з високими показниками (наприклад, Угорщина, Латвія, Болгарія як це видно із даних у табл. 1) змогли очевидно адаптувати достатньо системний підхід до формування сприятливих умов для ІКТ-бізнесу, включаючи стратегічне планування та орієнтацію на експорт інноваційних продуктів, створюваних у галузі. Відповідно такий досвід може становити інтерес для України з огляду на експортну орієнтацію вітчизняної ІТ-індустрії, а також суттєву її залежність від замовників із багатьох країн світу, передусім США та європейських.

**Частка інформаційно-комунікаційного сектору
у загальній валовій доданій вартості, створеній в економіці
у 2014–2022 рр, %, в окремих країнах ЄС**

Країна	Роки								
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Болгарія	4,88	5,02	5,37	5,72	6,08	6,65	7,34	7,43	7,42
Німеччина	4,09	4,15	4,05	4,1	4,31	4,3	4,39	4,99	4,77
Греція	2,1	2,28	2,21	2	2,48	2,24	3,18	3,39	3,04
Франція	3,82	3,89	4,01	4,35	4,34	4,48	4,72	4,33	4,36
Латвія	3,91	4,32	4,73	4,9	5,13	5,57	5,92	6,36	6,45
Угорщина	5,58	5,71	5,61	5,95	5,92	6,08	5,95	5,76	5,48
Польща	3,07	3,12	3,21	3,32	3,54	3,59	3,73	3,94	4,03
Румунія	3,31	3,35	3,62	3,56	3,7	3,69	4,23	4,45	4,44
Словенія	3,63	3,65	3,64	3,72	3,63	3,75	4,06	4,45	4,3
Словаччина	4,15	4,32	3,98	4,27	4,09	4,29	4,61	4,62	4,47

Джерело: побудовано на основі [3]

Розвиток ІКТ-сектору у світі значною мірою підтримується через застосування спеціальних податкових пільг, стимулювання інновацій, розвиток стартапів та сприяння розширенню інвестиційного потенціалу галузі. Диверсифікація підходів у різних міжнародних практиках дає змогу виокремити декілька ефективних моделей, які можуть слугувати орієнтиром для адаптації вітчизняної політики із потенційним використанням певних елементів відповідного іноземного досвіду.

На нашу думку, для України становить певний науково-прикладний інтерес ймовірність запозичення податкової моделі Естонії, де корпоративний податок на прибуток стягується лише під час розподілу дивідендів, що дозволяє ІТ-компаніям реінвестувати прибуток без миттєвих податкових витрат. Такий підхід стимулює накопичення капіталу для досліджень і розробок (R&D) та сприяє масштабуванню стартапів, що є важливим для високо технологічно галузей. Запровадження схожої за інституційними параметрами системи в Україні дозволить ІТ-бізнесу інвестувати отримані кошти у розвиток і інновації, підвищити фінансову стійкість галузі та конкурентоспроможність на міжнародному рівні, розширюючи при цьому фінансовий потенціал галузі, адже власні фінансові ресурси максимально тривало будуть у розпорядженні бізнесу. Важливо зазначити, що в Україні не застосовується механізм, подібний до естонського, коли податок на прибуток сплачується лише під час розподілу дивідендів. Проте для резидентів спеціального режиму «Дія City» ставка податку на прибуток знижена до 9%, що спрямовано на стимулювання розвитку ІТ-сектору. Втім поки що Дія City використовується українськими ІТ-компаніями на

рівні із традиційною практикою використання ФОП-ів для мінімізації податкового навантаження.

В іноземній практиці для стимулювання розширення фінансового потенціалу ІТ-сектору широко застосовуються також бюджетні інструменти, серед яких важливе місце займають грантові програми, а також загалом гранти як інструмент розширення фінансового потенціалу стартапів та вже діючих «молодих» ІТ-компаній. Передусім заслуговують уваги європейські ініціативи, такі як EIC Accelerator в межах програми Horizon Europe, які пропонують гранти до 2,5 млн євро для стартапів у сферах штучного інтелекту, цифрових технологій та інших інноваційних напрямів [1].

На наш погляд, потребує масштабування практика діяльності Українського фонду стартапів [2], який намагається моніторити і розширювати фінансові можливості й потенціал українських стартапів та інноваційних підприємств, серед яких багато представників ІКТ-сектору. Успішним прикладом є програма Seeds of Bravery із такими грантами для українських високотехнологічних компаній та інші ініціативи. Втім їх недостатньо для суттєвого розширення фінансового потенціалу як ІТ-підприємств, так і тим більше стартапів у інших галузях.

Таким чином адаптація іноземного досвіду до вітчизняних реалій повинна відбуватися виходячи із специфіки і перспектив трансформації законодавства для розширення інструментів підтримки ІКТ-сектору. При цьому передусім науково-прикладний інтерес становить досвід країн ЄС, зважаючи на потенційне наближення членства у ньому і необхідність у зв'язку із цим гармонізації нормативно-правової бази в Україні.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні гранти для бізнесу: можливості та програми у 2024 році. URL: <https://business.kharkiv.ua/mozhlyvosti/mizhnarodni-granty-dlya-biznesu/>
2. Український фонд стартапів. Офіційна сторінка. URL: <https://usf.com.ua/>
3. Percentage of the ICT sector in Gross value added. Eurostat. URL: <https://doi.org/10.2908/TIN00074>